24 Mart 1950
YIL: II — Sayı: 88
—o:o—
İdarehane: Ankara cad. No. 32 İstanbul
—o:o—
Telefon : 25088

Hürbilek

İSTANBUL İŞÇİ SENDİKALARI BİRLİĞİNİN ORGANIDIR

SAYISI
5
KURUŞ

Tekelde tasfiyemi var?

Ambar işçilerinin işlerine neden son verildi?

Kabataştaki Tekel çay depo ve ambarlarında çalışan 10 işçi gazetemize kadar gelerek işlerinden çıkarıldıklarını söylemişlerdir.

Levazım ve evrak ambarında çalışan bu işçilerden Şükrü Kösem bir arkadaşımıza ez cümle şöyle demiştir:

«— Biz senelerdenberi Tekel anbarlarında nakliyeci işçi olarak çalışmakta iken bu uzun senelerin emeği nazarı itibara alınmaksızın 9 arakdaşımla birlikte kadro tasarrufu yüzünden 2.2.950 tarihinden itibaren işimize son verildi.

Tekel Bakanı F. ŞerafettinBürge

İşyerinin halen faaliyette olmasına rağmen uğradığımız bu haksızlığın telâfi imkânlarını âmirlerimize dilekçe ile bildirdiğimiz halde hiç bir netice hasıl olmadı. Son bir ümit olarak Umum Müdürümüz Hadi Hüsman'a evvelâ yazılı olarak bilâharede şifahi müracaat ettik. Karşılık olarak (Devlet sizi beslemeğe mecbur değildir. Valiye gidin) size iş bulur, dedi.

Bizler dişimizle tırnağımızla kutretimizin yettiği kadar hizmet etmiş ve edecek insanlarız. Sayın Umum Müdürümüzün buyurdukları gibi, acaba Devlet bizleri mesaimiz mukabili beslemeğe mecbur değil midir? Bizler vatandaşlık haklarından iskat edilmiş insanlar mıyız? Tekele ait her müracaat ettiğimiz işyerinden iş yok cevabını aldığımıza göre yaşama haklarımız da mı elimizden alınmış bulunuyor?

Bu durumun ilgililere arzını rica ederiz.

Muamele vergisi

Yazan: Nizamettin Babaoğlu

Son günlerde memleket efkârını fazlasıyla alâkadar eden mevzulardan biride muamele vergisi meselesi olmuştur. Bu mevzuun dikkati çeken tarafı sanayicilerle küçük sanat erbabının çatışmasıdır.

Kanaatimiz, ne sanayicilerin, ne de küçük sanat erbabının telâşlarının yerinde olmadığı merkezindedir. Zira, senelerden beri tatbik edilegelen bu kanun herhangi bir itirazla karşılanmış ve bu yüzden hiçbir fabrika da kapanmamıştır.

Bugün sanayicilerimizin pürtelâş bu mevzuu ellerine alarak ilgililerden top yekûn verginin ilgasını ısrarla istemeleri elbette yerinde olamaz. Ancak, verginin adil olmıyan tarafları mevcutsa bunların tadilini istemeleri de en tabiî haklarından biridir.

Biz, böyle bir arzuyu ancak tasvip ederiz. Şukadarki, bu tadil teklifinde memlekette ki küçük sanat erbabının durumu da göz önüne alınmalı ve onun e-

(Devamı 3 üncü sa: de)

Karamürsel fabrikasında işçi tensikatı

—o:o—

Fabrikada 107 işçinin işine son verildi. Tekstil sendikası Çalışma Bakanına bir telgraf çekti.

Karamürsel Mensucat fabrikası 107 işçinin vazifelerine son vermiştir. İşveren, bu tensikata muamele vergisi tadil tasarısının bu devrede Büyük Millet Meclsinde görüşülmesinin, piyasadaki krizin ve siparişlerin azalmasının sebep olduğunu ileri sürmektedir.

Bu vaziyet karşısında İstanbul Tekstil sanayii işçileri sendikası yönetim kurulu fevkalâde bir toplantı yaparak meseleyi inceden inceye tetkik etmiş ve Çalışma Bakanı Reşat Şemsettin Sirer'e bir telgraf çekmiştir. Bu telgrafta çıkarılan işçiler ve çıkarıl

(Devamı Sahife 3 de)

Fırın sahipleri normal iş saatlerine cephe aldılar.

Fırın işçileri muşkül durumda

Şimdiye kadar fırıncılar tarafından âdeta istismar edilen fırın işçilerinin günde 8 saat çalıştırılması hakkında Bakanlar Kurulunda verilen karar bütün fırın işçilerini bir bayram sevinci içinde bırakmıştır.

Fakat ne hazindir ki şehrimizde bazı fırıncılar bu kararı baltalamağa çalışmakta ve «günde üç ekip çalıştırırsak şehirde ekmek buhranı olur» kabilinden garip, gülünç iddialarda bulunmaktadırlar. Şahsî menfaat düşkünü bir kısım fırıncılar ise hâlâ tebligata uymamakta, emre muhalif harekete cür'et etmektedirler. «Un ve Uulu Maddeler İmalcileri Cemiyeti» işçilerin hakkını korumak ve 8 saat mesaisinin her fırında behemehal tatbikini temin etmek gayesiyle çalışmaktadır. Kendisiyle görüştüğümüz mezkûr Cemiyetin Başkanı B. Abdullah Özaydın şu demeçte bulunmuştur.

Cemiyet Baş. Abdullah Özaydın

— «4 yıldır tahakkukuna uğraştığımız 8 saatlik mesai emrini sayın Çalışma Bakanımız Reşat Şemsettin Sirer; uzun tetkiklerden sonra Bölge Çalışma müdürlüğüne tebliğ etmiştir. 1 Mart 1950 den itibaren tatbiki için Bakanlığın telgrafı vardır. İstanbul Çalışma müdürlüğü bu emir üzerine; işverenlerin teknik noksanlarının ikmali için on gün müsaade etmiştir.

Bu ongün sonunda vilâyete yapılan bir toplantı neticesinde ekiplerini peyderpey tamamlaması Fırıncılar Cemiyetine bildirilmiştir.

(Devamı 4 üncü sa: de)

İşçilerin Validen isteği

—o:o—

Cibali işçileri Valiye vaadini hatırlatarak icraat bekliyorlar.

Tekel Cibali işçilerinden bir mektup aldık aynen neşrediyoruz:

23. Ocak 950 günü sayın Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökayı ziyaretimizde: kendileri ile işçiyi ilgilendiren mevzulardan uzun uzun bahisle işçi kütlesine göstermiş oldukları yakınlıktan cesaret bularak bir çok şikâyet ve dileklerde bulunmuştuk.

Bu meyanda Cibalinin acıklı halinden bahisle günde üç, beş bin işçinin geçtiği (Haraççı Kara Mehmet Mah. Hisar altı) sokağının çamurlu ve karanlık olduğunu hatırlatmış ve kendilerinden mezkûr yolun gelip görülüceği hakkında da vait almış bulunuyoruz.

Aradan bu kadar uzun bir zaman geçtiği halde ne yolumuz yapıldı nede Sayın Valimiz bizleri o halimizle gelip gördüler.

Bunu Sayın Gökaydan rica etmekle dileğmizin yerine geleceğine de emin bulunmaktayız.

İsveç işçileri ile 7 ay

Beykoz Deri Kundura fabrikası işçilerinden; Vasvi Özalpsan ile Hulusî Özkinin hatıralarının en enteresan kısmına gelecek sayımızda başlıyoruz.

Tefrikanın ikinci kısımda İsveç işçilerinin sosyal durumları; sendikalar, kültür durumları ve İsveçteki fabrika hayatı ile İsveçte işçi hayatını bulacaksınız.

Önümüzdeki sayıdan itibaren takibediniz.

Garsonlar sendikası iki müessese ile iş ihtilâfı çıkardı.

Sendika başkanı İsmail İnan'ın beyayatı

İstanbul garsonlar sendikası Konya Lezzet Lokantası ve Beyazıtta Marmara Palas Lokantası işçilerinin ücretlerinin artırılması maksadiyle sendikaya yaptıkları yazılı müracaat üzerine bu iki iş yerinde toplulukla iş ihtilâfı çıkarmış ve durum iş yerlerine tebliğ edilmiştir.

Bu isteğe Konya Lezzet Lokantası resmen, Marmara Palas lokantası da kanunda böyle bir şeyin mevcut olmadığından Bahisle cevap vermişlerdir. Bunun üzerine Sendika Bölge Çalışma Müdürlüğüne vaziyeti bildirilmiş olup bu iki ihtilâfın neticeleri pek yakında aydınlanacaktır.

Kendisile görüştüğümüz Sendika Başkanı İsmail İnan:

— Yeni iş kanununda sendikalara iş yerlerinde toplulukla iş ihtilâfı hakkı vermiştir. Sendika olarak ilk iş ihtilâfını yapmış bulunmaktayız. Ötedenberi Sendikamıza müracaatta bulunan Konya Lezzet ve Marmara Palas lokantası işçileri yevmiyelerinin azlığından bahisle şikâyet etmektedirler.

Yaptığımız mütehaddit müracaatlarımızdan netice alamamıştık. Yeni kanunun tanımış olduğu hak ve yetkilere istinaden çıkardığınız bu iş ihtilâflarının neticeleri alacağı şekle göre bundan hem bütün işçi sendikaları ve hemde üyelerimiz güvenlerini buna göre tayin edebileceklerdir. demiştir.

İş verenler de nihayet sendika kuruyorlar

Tüzük tasarısı üzerindeki çalışmalar sona erdi

Şehrimizde iş verenler de sendika kurmak üzere uzun zamandan beri çalışmakta idiler. Son zamanlarda tüzüklerini hazırlayıp müzakeresine geçen iş verenler tasarı üstündeki çalışmalarını bitirmişlerdir. Öğrendiğimize göre mensucat ,inşaat, lâstik ve kauçuk, gıda sanayii iş verenleri sendika kurucuları arasındadır.

1 Nisan 1950 tarihinde faaliyete geçecek olan iş veren Sendikaları işçilik hayatını daha çok genişletecek kurulan bu sendikalarla ; kollektif iş akitlerinin yapılması da sağlanacaktır.

İş veren sendikalarının kurulmağa doğru giden teşebbüsleri.

İşçiler arasında memnunluk yaratmıştır.

Birçok sendika mensupları bu hususta şöyle demişlerdir:

— «İş veren sendikalarının kuruluşu ile bizler yani işçi sendikaları karşımızda bir teşekkül göreceğiz, başarılar dileriz.

Ankarada yeni bir Sendika

Ankara (Hürbilek) — Şehrimizdeki kundura işçileri (Kundura İşçileri Sendikası) adıyla br işçi sendikası kurmuşlardır.

Sendikanın kurucuları Ali Sönmez, Şükrü Doğanay, Mehmet Göçen, Hasan Kılıç, İhsan Toruman, Kadri Kuzey ve Maksut Zengindir.

Sendika tüzüğü vilâyete verilmiş ve faaliyete geçmiştir.

İşçi gözü ile

Yine ücretli hafta tatili

Ücretli hafta tatili kanun tasarısı Büyük Millet Meclisi komisyonlarından meclis umumi heyetine gelip, görüşülemedi.

Bu tasarının kanunlaşması efkârı umumiyede elbette müsbet bir tesir yapacaktır.

Cumhuriyet hükûmetinin, kuruluşundan bu yana işçi kitlesine birçok faydalar sağlamış olması gözümüzden kaçmamaktadır. Ve bununla da iftihar ediyoruz.

Günden güne lâyık olduğumuz hakların tanınması bizlere verilen kıymeti pek açık olarak göstermektedir. Bütün bunlara rağmen ücretli hafta tatili kanununun çıkmamasına bir mâna veremiyoruz. Kulağımıza kadar akseden haberlere göre bu kanunun kabulü bütçeye yeniden büyük bir külfet olacaktır. Bu düşünce tarzının yanlış olduğunu iddia edecek değiliz. Şu kadar ki, Türk işçisi kendisi için bu kadar külfeti çoktan hak etmiştir.

Hükûmetimizin biz işçilerden bu gibi fedakârlıkları esirgemiyeceğine kaniiz ve biz sadece bunun yeni bir tecellisini ücretli hafta tatili kanununun kabulüyle görmek istiyoruz.

Bu arada İstanbul E. T. T. idaresi işçileri çocuk zammından başka pazar günleri de çalışmadan para almaktadırlar. Hususî müesseselerle diğer devlet müesseseleri pazar yevmiyelerini neden vermesin.

Bütün Türk işçileri bugün ücretli hafta tatili kanununu beklemektedir.

Naci Kurt

Bir açıklama

Likör fabrikasının tevsiine ait neşredilen bir yazıda likör fabrikasına bir uzmanın getirileceği hakkında bir havadis çıkmıştı.

Yaptığımız inceleme sonunda fabrikayı gezen zatın ecnebi firmaları namına Türkiyeye makine satmak üzere gelen biri olduğu, likör fabrikasına uzman getirmek şöyle dursun kendi memleketinde kuracağı likör fabrikası için Mecidiye köy Tekel likör fabrikası müdürü Cafer Özsezen'in bilgilerinden istifade etmek üzere müracaatta bulunduğu öğrenilmiştir.

İplik kursu devam ediyor

Sümerbank Defterdar fabrikasının uzun zamandanberi devam eden iplik uzmanlık kursuna alınan stajyerlerin muvaffakiyet dereceleri kurs sona ermeden hemen hemen belli olmuş gibidir. Bu kursa tercihan alınan sanat enstitüsü mezunlarından bilhassa çok istifade edilmektedir.

OKUYUCULARIMIZA

Hürbilek gazetesinin dahi iyi çıkabilmesi için fikirlerinizi bildiriniz. Gazetenizi okuyunuz ve okutunuz.

Beykoz Deri ve Kundura Fabrikasında

İşletme şefi Enver Atafırat diyor ki: İşçiyi ev sahibi yapmak idealdir. Nisan ayı sonunda işçi evlerinin temellerini muhakkak atacağız.

RÖPORTAJ

Röportajı yapan: **Muzaffer DAYSAL**

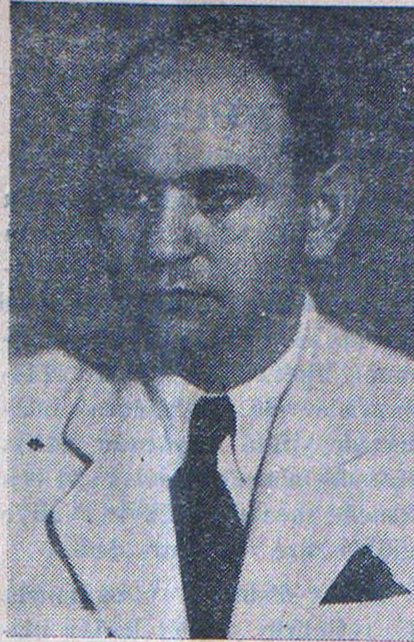
İstanbul; Türkiyenin en önemli sanay bölgelerinin başında gelir. Ve İstanbul bu bakımdan üçe ayrılır. Bir grup fabrikalar tarihte adı 'Altın boynuz' (Kuerno de Oro) denilen Haliçin iki yakasında; diğer bir grup fabrikalar, eşsiz güzelliği ile herbakımdan göz alan boğazın iki yakasında bir üçüncü grupta «Kalafat yeri»dediğimiz iş hacmi bakımından büyük; küçük atelyelerin toplandığı sahadır.

İkinci büyük harp'te omuzlarına yüklenen vazifenin ağırlığına - her türk işçisi gibi - katlanarak vazifelerini hakkı ile başarmış bir grup işçi vardır. Gerçek manası ile geceli - gündüzlü çalışan bu işçiler.

Beykoz Deri ve kundura fabrikası işçileridir. İçlerinde; Geçmiş zamanlarını birçok işçi «hareketlerine» iştirak etmiş hatta o «hareketlere» önderlik etmiş olanları bile var. Erkekli, kadınlı binlerce işçinin «Haşrü Neşr» olduğu Beykoz Deri ve kundura fabrikası, işçiler de 1947 yılında kabul edilen «5018 sayılı işçi ve iş veren sendikaları ve sendika birlikleri kanunu» na göre kendilerine kabul edilen haktan istifade edip sendikalarını kurmuşlardır bugün 3 üncü çalışma yılındaki sendika gerek sosyal, gerekse kültürel ve diğer alanlarda faydalı işler görmüş bu sebeple de üye sayısı azami hadde yükselmiştir. Bu gün hayırlı bir teşebbüsle işçilerine bir yuva temin edebilmek çin olanca kuvveti ile mesai sarfeden iyi bir öndere sahip olmaları bakımından da iftihar edebilirler.

İşçisine bir yuva temin edebilmeyi «ideal» edinen fabrikanın müdür muavini ve işletme şefi Enver Atafat bu hususta şöyle dedi:

— «Fabrikada mevcut 1400 işçi vardır. Bunların bekâr olup burada kendilerine bir mesken temin edemeyenleri» (işçi yatakhanemizde) barındırılır. Yatakhane için bir kelime ile (mükemmel) dir, diyebilirim. Evli olup ev sahiplerinin kira bedelleri altında inleyen işçilerimizle; halen akrabalarının yanında barınan işçilerimizde çoktur. Bu vaziyette işçi 3 tesir altındadır: Fabrikaya bağlanamaz, kiracı olduğu için endişededir makine veya tezgâhbaşında evi düşünerek randımanda da tesiri görülür, oturduğu ev belki de gayri sıhhîdir. Bunun zararı daha büyüktür; iş için ailesi için bu 3 faktör işçiyi mesken sahibi yapmak zaruretini ortaya atar. İşletmecilik zihniyeti ile hareket eden her işvereni veya vekilini harekete getirir. Ve bu bakımdan da işçiyi ev sahibi yapmak idealdir. O kadar ki; müteaddit kereler genel müdürlükten memurine lojman için tahsisat verilmek istendiği halde biz kabul etmedik. İlk olarak

İşletme Şefi Enver Atafırat

işçi ev sahibi olacak, eğer lüzumlu ise memurin için yapılacak loğmanlar da paralel inşa edilecektir.

Bugün en az 500 işçi evine ihtiyaç vardır. Asgarî bir hesapla suyu ışığı ve diğer hususları temin edilmek şartı ile 3000 er liradan bir buçuk milyon liraya ihtiyaç vardır.

Bugün için imkânlar vardır. Bunlardan istifade edeceğiz. Meselâ fabrikada mevcut yardım sandığının 62 bin lirası kasasındadır. Üyelerine yapılan muvakkat yardımlar ilâve edilecek olursa 200 bin lirayı bulur. Evlerin Nisan veya mayıs ayında inşaasına muhakkak başlamak fikrindeyiz. Ancak daha evvel vali Prof Dr. Fahrettin Kerim beyle görüşerek muhitimizde ve fabrikaya 150 - 200 metre mesafede bulunan millî emlâka ait arsaların parselâjının yaptırılmasını rica edeceğim.

Ondan sonra Ankaraya giderek işçi sigortalarından 500 bin lira kadar bir yardım temin edebileceğim kanaatindeyim. 50 bin lirada yardım sandığımızdan ilâve etmek suretiyle ilk olarak 200 evin inşaasına başlıyacağız.»

Bundan sonra B. Enver Atafrat; Fabrikanın bugünkü durumu ile, harp yılları arasındaki durumu; ücret baremî ve Sosyal yardımlar hakkında sorduğum suallere şöyle cevap verdi:

«— Fabrikanın bazı kısımları, 1943 - 44 yıllarında iki posta çalışırdı. Diğer kısımlar muntazam mesai yapmıştır. Bu arada işçi arkadaşlarımın yorulmak bilmez mesailerini açıklamak isterim bunu inkâr etmek «güneşi balçıkla sıvamağa» benzer.

Esasen Ik posta çalışmak bizim iş kolumuzda fayda temin etmez. 1 inci postanın iş randımanı ile 2 inci posta arasındaki fark daima yüzde 50 idi; bu bakımdan tek posta kundura sanayiinde idealdir. Ücret baremine gelince; harp yıllarında ve daha evvel bizde böyle bir barem yoktu. O vakitler yevmiye usulünü tatbik ederdik. Günde 8 saat üzerinden işe ilk giren 60 kuruş gündelikle başlar kıdemlendikçe artar nihayet 450 kuruşa kadar yükselebilirdi. 1947 de ücret baremini kabul ettik ve saat ücreti olarak hiç iş bilmiyen birine 19 kuruş ve meslek ihtisasına göre yükselerek 145 kuruşu kabul ettik. 1949 yılı başlarında bir zam yaptık.

Asgari ücret 26 kuruşa yükseldi şüphesiz bu ücret hiç iş bilmiyen işçi için tesbit edilmiştir. Kundura kısmında 26 kuruş olan asgari saat ücreti, deri işinde çalışanlar için 37 kuruş olarak tesbit edilmiştir. Makine atölyemizde ilk işe girende hiç iş bilmediği vakit 37 kuruş saat ücreti alır.»

37 Kuruş gibi az bir saat ücreti ile işe başlayan birinin nasıl geçinebileceğini pek merak etmiştim. Bu hususta ben sual sormadan Enver bey ilâve etti:

«— Bizim sosyal yardım ve primlerimiz vardır. Ve biraz evvel verdiğim rakkamlar tamamen bu yardımlar dışında kalır. Primlerimiz iki kısma ayrılır. Direkt primler; ayda yüzde 20 yi bulan ve üç ayda toplu olarak verilen primdir. Teşvik primi de işçinin çalışma yıllarına göre ayarlanmış bir primdir. 15 yılını dolduran işçiye 2 maaş, 25 yılını dolduran işçiye 3 maaş, 35 yıllık işçiye 4 maaş nispetinde teşvik primi verilir.

Endirekt olarak verilen prim de; hangi sınıf ve saat ücreti ile çalışırsa çalışsın işi üstünde bir yenilik yapan işçiye verilen buluş mükâfatıdır. Pek enteresandır. Bu hususta her işçi elinden geldiği kadar çalıştığı branjda bir yenilik düşünür ve yaptığı ne olursa olsun kabili tatbik olduğu takdirde 100 ilâ 400 lira arasında bir mükâfat alır.»

Enver Atafrat 1928 yılında Almanyada işletmecilik tahsilini görüp 1931 de yurda dönmüş ve o tarihte nitibaren deri ve kundura fabrikasında çalışmakta olan iyi bir işletmeci; işletmeci olduğu kadar da mükemmel bir işçidir. O kadar ki «vaktin nakit» olduğunu prensip olarak kabul etmiş bunu bizzat ben müşahede ettim. Zira o bir taraftan benimle konuşuyor diğer taraftan önünde yığılı duran birçok rapor ve diğer kâğıtlaral meşgul oluyordu.

M. DAYSAL

Haftanın yazısı

DEMOKRASİ ve İŞÇİ

Demokrasi gelişmemiz Trük İşçi camiası içinde en bariz şekilde kendini göstermektedir.

Demokrasinin mâna ve mefhumunu kavrayan asîl Türk İşçisi eski hak yok vazife var düsturunu yıkarak, her vazifenin karşılığı bir hak ve her hakkın karşılığı bir vazife olduğunu kendine prensip ittihaz etmiştir. Ve bunların tahakkukunu yine kendi içinden doğmuş olan sendikalara güvenle bırakmıştır.

Bunlara misal mi istiyorsunuz? Her gün gazete sütunlarında demokrasi gelişmemizin en başında hükûmetimiz İşçi dâvasını ele almış görüyoruz, İlgili çevreler işçinin rafah seviyesini yükseltmek için Sendika mümessillerini Ankarada kabul edip İşçinin arzu ve istekleri ni yakın bir alâka ile takip ederek bunları B. M. M. bildirmiş ve Meclis gündemine alınan bu istekler pek yakın bir zamanda kanunlaşacak ve işçinin refahı daha da sağlanacaktır.

Bugünkü işçi fikir sahasında da kendine geniş imkânlar bulmaktadır. Ve artık işçi sesini, kendine açık bulunan gazete sütunları vasıtasile her tarafa duyurabiliyor.

Demokrasinin İşçiye bahşettiği imtiyazlardan biri de budur.

İşte sendikalar kendi parasile kendi gayretile kurmuş olduğu Hürbilek gazetesi sütunlarında konuşabiliyorlar. Ve bu gazete yalnız işçinin sesi, gözü ve kulağıdır.

Tütün sigara işçisi
M. Recai Ersal

ESKİŞEHİR SEL FELAKETİNE UĞRAYANLARA SENDİKALARDA YARDIMA BAŞLANDI

Eskişehir sel felâketinde zarara uğrayan vatandaşlara yardımlar devam etmektedir. İstanbul İşçi Sendikaları birliği de bu vadide geniş çapta faaliyete geçmiş ve İstanbul vilâyetinden müsaadesi alınmıştır. Kurulan komisyon bir kaç güne kadar çalışmalarını bitirecektir.

Birlik bu hususta bütün sendikaları bir tamimle haberdar etmiştir.

Diğer taraftan Beykoz - Deri kundura fabrikası işçi memurları ile Üsküdar Tekel Yaprak tütün fabrikası memur ve işçileri de geniş çapta faaliyete geçmişlerdir.

Doğum

Tekstil Sanayii İşçileri Sendikası Beyoğlu şubesi başkanı Şükrü Türkeli'nin bir erkek evlâdı dünyaya gelmiştir. Küçük Cihad Türkeliye uzun ömürler temenni eder; Sendikacı arkadaşımız Şükrüyü ve eşini tebrik ederiz.

İSVEÇ İŞÇİLERİLE 7 ay...

No. 11

Konuşan Muzaffer DAYSAL

Kağıt kusmuk torbaları son defa bağlanan kemerler Şimalin incisi Stokholm Nazik gümrük ve Polis memurları-Saat hikayesi- ve Stokholmun gece manzarası.

Danimarkaya; yani Kopenhag'a vardığımız vakit saat tam 23 tü bu uzun ve yorucu seyahatin son kısımlarında tahammülleri sona eren yolculardan çoğu alanda uçaktan inerken ellerinde kâğit kusmuk torbaları olduğu halde sarhoşlar gibi sağa, sola yalpa vurarak bekleme salonuna kendilerini güç atabildiler. Bir buçuk saatlik bir istirahatten sonra gine hava gemisine binerek saat 0.30 da Stokholme doğru hareket ettik. Gecenin zifiri karanlığında hareket ederken hepimizde atlatılacak son merhalenin son heyecanı vardı. Herkes yorgun ve bitkin; bitâb bir halde kanepelere gömülmüş sabırsızlıkla biran evvel Stokholme varmağa can atıyorduk. Nihayet Pilotumuz herkesin yüreklerine su serpen şu haberi verdi.

— Dikkat! Dikkat Stokholme yaklaşıyoruz. Lütfen kemerlerinizi takınız.

Son defa kemerlerimizi taktık Uçak hafif bir meyilden sonra alana doğru gecenin son karanlığında süzüldü. Nihayet Şimalin incisi Stokholme gelmiş; gelebilmişti.

1949 yılının Nisanı 9 Nisana bağlıyan gecesi uçağımız saat 2.30 da Stokholme varmıştı. Erkek, kadın gümrük memurları büyük bir nezaketle bizleri karşıladılar çok sathî bir gümrük muamelesinden ve İsveç Polisinin sürati muamelesi sayesinde giriş muamelemizin ikmalinden sonra İsveç hudutları içine bir seyyah stajyer olarak serbestçe girebildik. Bütün yorgunluğumuza rağmen gecenin geç vaktinde gerek kuş bakışı gerekse şehirin iç manzarasının şahameti karşısında hayretler içerisinde kaldık.

Stokholmu gece manzarası ile kuş bakışı görenler; bu şehrin alev alev yandığına hükmederler. Veya onu; içinde rengarenk çiçek yetiştirilen büyük bir nümune bahçeye benzetirler Şehrin içine girip bu manzara karşısında kalanlar — Yabancı ise eğer — rastladıkları ilk İsveçliye şu suali sormaktan kendilerini alamazlar:

— Acaba bugün bayramınız mı var?

Pek tabiî alınacak cevap gayet basittir.

— Galiba siz İsveç'in yabancısısınız.

Bugün bayram değil; Fakat burada hergün bayram vardır.

Bu cevap derhal şunu hatırlatır.

«Parası olan için hergün bayram»

Biz böyle bir şeyi sormadık çünkü bütün yol boyunca bize arkadaşlık eden iki bayan daha evvel İsveç hakkında kâfi bir bilgi vermişlerdi. Elektriğin ucuz elde edildiği İsveçte birçok cadde ve o caddeler üzerinde bulunan resmî ve hususî bütün daire ve işyerleri «Flöresan» lâmbaları ile sabaha kadar ışıklıdırlar gözünün alabildiğine uzayan geniş caddelerin bir ucundan durup bakarsanız. Sağ ve sol taraflarda yanan bol ışıklı yol lâmbalarının sıraya girmiş birer meş'ale dizisi halinde görürler.

İsveçte gece ile gündüz birbirinden ayırt edilemez.

Gece hayatında başlıca göze, çarpan şey; süt fabrikalarının müstahdemlerinin sabaha karşı olan faaliyetidir. Onlar işlerini sabah yaklaşırken görürler. Ve fark onların faaliyeti anında göze çarpar.

Her uyanan kapısı önünde abone miktarı kadar süt şişesi bulur.

Gecenin geç vaktinde İsveçe vardığımız vakit aklıma «saat» hikâyesi geldi. Ve Hulusiye sordum:

— Husulî şu «saat» hikâyesini bilirmisin; biri yolda saatini düşürmüş, diğer biri saatı bulmuş bakmış saat 2 dakika geri; ayarlamış kurmuş ve gine bulduğu yere bırakmış.» Bize bu hikâyeyi çok küçükken anlattıkları vakit İsveç'te diye söylemişlerdi.

Hulusî her zamanki gülüşü ile yüzüme baktı. Ve:

Yorgunluğu düşünmeden aklına hikâye gelmiş, hikâyenin gerçekliğini soruyorum. Hakikat olup olmadığını elbet anlarız.

Bu uzun yolculuktan sonra Şimalin incisi dedikleri bu yerde buranın; «İsveç'in İşçileri arasında yedi ay» kalacağız:

Birinci kısmın sonu

Muamele vergisi

(Baştarafı 1 incide)

zilmesi yolu tercih edilmemelidir. Çünkü, memleketimizin istikbali küçüğü ezmekte değil, onun yükselmesinde, büyüyüp gelişmesindedr.

Nüfus politikamızın esası her kesin malûmudur: Doğumu arttırmak, doğanları melhuz tehlikelerden koruyarak cemiyete faydalı, zinde fertler yetiştirmek. Bunu sanayi hayatımıza da tatbik edebiliriz.

Memleketimizde hakiki bir sanayinin inkşafı da ancak küçük sanayi'in çoğalması, genişlemesi ve himayesi ile mümkündür.

Endüstri sahasında ilerlemiş milletlerin sanat tarihine bir göz atarsak, bu hakikatleri çok açık görebilir ve bu memleketlerde küçük sanayi'e bugün dahi verilen büyük önemi müşahede edebiliriz.

Binaenaleyh, sanayicilerimizin de bildiklerine kat'iyen inandığımız bu hakikatleri nazar itibare alarak taleplerini adilâne bir muamele vergisi isteği şeklinde tashih etmelerini bekliyoruz.

N. Babaoğlu

İşçi tensikatı

(Baş tarafı 1 inci sa: de)

ma sebepleri bildirilmekte ve tensikatın durdurulması için yardım rica edilmektedir.

Fabrika müdürü Sabahattin Taray bir arkadaşımıza şunları söylemiştir:

— 107 kişinin fabrikamızdan çıkarıldığı doğrudur. Ancak bunların içinde memur ve müstehdemlerde vardır. Yani hepsi işçi değildir. Çıkarılan işçilerimize bir ay müddetle tam yevmiyelerini vereceğiz. Bu müddet içinde yeniden siparişler alırsak onlara olduğu gibi tekrar iş başı yaptıracağız. Aksi halde kanuni tazminatlarını ödeyeceğiz.

Diğer taraftan tekstil sanayii işçileri sendikası başkanı Yaşar İyidoğan da şunları söylemiştir:

— İşten çıkarılan arakdaşlarımızın haklarını arıyoruz. Bu hususta teşebbüse geçmiş bulunuyoruz. Bu arada Çalışma Bakanımıza da bir telgraf çekerek vaziyetten kendilerini haberdar ettik. Müsbet netice alacağımıza inanıyoruz.

KISA ÇEŞİTLİ HABERLER

70 Bin İşçi ; Sigorta karnesi almış durumda

İş Kanunu programına giren iş yerlerinde işiçleri ihtiyarlık sigortası tescilleri devam etmektedir.

İstanbulun ayrı ayrı iş kollarında tescil edilen işçi sayısı 70 bin kişiyi aşmıştır.

★

ÖTOMOBİL TARİHİNDE İNKILAP YAPACAK BİR KEŞİF

İngiliz Rover Car Company şirketinin aylardanberi gizlice devam etmekte olan araştırmaları nihayet muvaffakıyetle sona ermiş ve otomobil tarihinde inkılâp yapacak yeni bir motör bulunmuştur. Bu motör benzin yerine parafin kullanmaktadır. Bir ingiliz kumpanyası tarafından hazırlanmış olan yeni otomobilde hiç motör sesi işitilmemektedir. Belirtildiğine göre, ilk defa olarak gaz türbini ile işleyen otomobil yapılmış bulunmaktadır.

★

OTOMATİK YİYECEK VEREN MAKİNELER!

Birleşik Amerika Lokantalarında her gün 65.000.000 müşteriye yemek verdikleri yapılan araştırma neticesinde anlaşılmıştır. Beri yandan dağ başlarında, ormanlarda dağ şoselerinde otomatik sosis, pasta veren makinelerin sayısı elli bini geçmiştir. Bunların deliğinden para atılınca öbür tarafından pasta ve sosisler çıkmaktadır. Paraların biriktiği yerler haftada ik kere açılıp alınmaktadır. Kırılması gayet kolay olmasına rağmen orman, dağlık gibi en hücra mahallerde bile kimse makinelerin para, mahfazalarına aslâ dokunmamaktadır. Sigara, çiklet veren otomatik makineler ise iki milyonu geçmektedir.

★

AÇLIK GREVİ YAPAN SIRTLAN

Amsterdamdaki hayvanat bahçesine getirilen iki sırtlan yemekleri ve şehrin havasını beğenmediklerinden açlık grevi yapmışlar ve ölmüşlerdir.

İşçilerin sıhhatleri hakkında açılan kurs

Türkiye Çalışma Bakanlığı Müfettişlerinden Selâhattin Birkan Avusturya Almanya, İtalya, Hollanda, Pakistan, İsveç ve Yunan temsilcileriyle birlikte, işçilerin sıhhat ve rahatları hakkında İngiliz Kültür heyeti tarafından Londrada açılan kurslara iştirak etmektedir. Kurslar 31 martta bitecek ve temsilciler faaliyetlerini ilgilendiren herhangi bir mevzu hakkında tetkiklerde bulunabileceklerdir.

★

2 NİSANDA AY TUTULACAK

Nisanın ikisinde memleketimizden ayın tutulduğu görülecektir. Ay saat yirmiyi dokuz geçe tutulmaya başlıyacak ve saat 22.29 da tamamiyle tutulmuş olacaktır. O geceler mehtaba tesadüf ettiğinden hava bulutlu olmadığı takdirde ayın tutulması açıkça görülecektir.

★

GAZ TÜRBİNİ İLE İŞLİYEN TRENLER

Sene sonuna doğru İngiltere demiryollarında gaz türbini ile işleyen lokomotiflerin harekete geçmesine intizar edilmektedir. Bu lokomotiflerin hazırlanması süratlendirilmiş ve son tecrübeler gayet iyi neticeler vermiştir. Gazla işleyecek olan bu lokomotiflerin azamî sürati 145 kilometre olacak ve bunlar 650 ton ağırlığında bir treni çekebileceklerdir.

★

DÖRT MİLYON KADIN İŞÇİ

Amerikan fabrikalarında çalışan işçilerin sayısı takriben 4 milyondur. Bu işçilerden yüzde 80 i istihsalât, yüzde 20 si de idare, murakabe, teknik, satış ve büro işlerinde çalıştırılmaktadır. Yapılan bir istatistiğe göre 18 - 25 yaş arasındaki işçi kızların sayısı daha yaşlı kadın işçilerinkinden bir misli fazla bulunmaktadır .

Sivastopol Fedaileri

Niyazi Ahmet BANOĞLU

Esir Mustafa çavuş, bir defada kale kumandanının huzurunda sorguya çekilmek üzere kumandanın odasına götürüldü. Rus kumandanı omuzundan beline kadar madalyalar takmış, bu kıyafetiyle tımarhane kaçkınlarını andıran sert bakışlı bir kimseydi.

Mustafa çavuşa sert sert baktıktan sonra:

— Eğer, ölmek istemiyorsan dedi. Bütün sorduklarıma dosdoğru cevap verirsin.

Türk ordusunun merkezi sıkleti nerededir. Kuvvetlerin dağılışı nasıldır?

— ! ! ! !

Bu sükût kale kumandanını sıkıyordu. Odanın kapısına doğru ilerledi ve birdenbire geriye döndü. Elindeki kırbacı olanca kuvvetiyle Mustafa çavuşun yüzüne vurdu. Genç Hasan bir defa daha irkildi. İçinden atılmak, kumandanı boğazlayıp öldürmek geliyordu. Mustafa suratından kanlar aktığı halde kendisine bakıyor, adeta alçak demek istiyordu. Fakat, vazifesi icabıydı ve bunu yapmağa mecburdu.

Mustafa çavuşun ağzından söz alamayacaklarını anladıkları için onu bir zindana koydular Orada rutubet ve soğuktan ölecekti.

Genç Hasan bir gece yarısı herkesin uyuduğu bir sırada zindana kadar indi. Karanlık yollardan geçerek, kalbinin şiddetle vurduğunu hissediyordu. Öyle ya ya görseler..... Bütün plânlar altüst olacak. Mustafa çavuşun yattığı hücrenin önüne geldi. Demir parmaklıklardan çakıl parçalarını başına atmak suretiyle onu uyandırmağa çalışıyordu. Seslense merdiven başında silâhına dayanarak uyuyan nöbetçiyi uyandıracaktır. Mustafa Çavuş karşısında onu görünce lânet ifade eden bir bakışla süzdü. Hasan türkçe olarak ona:

— Mustafa çavuş dedi.

Çavuş şaşkına dönmüştü. Kendisini esir eden ve Ruslara veren bir Türktü.

— Sen Türk müsün?

— Evet .

— Peki beni neden onlara teslim ettin?

— Bak dinle Mustafa çavuş. Ben Musa paşanın maiyetinde-

(Devamı 4 üncü sayfada)

Fırın İşçileri

(Baş tarafı 1 inci sa: de)

Fakat bu sarih emrin tahmininden bir gün sonra mecburî mesai yapmak üzere her işçinin günde üç saat fazla çalışması icap ettiği ve bu üç saat için munzam ücret alacağı Bölge Çalışma Müdürlüğünce tarafımıza tebliğ olunmuştur. Bu tebliğ tekmil işçilere Cemiyetimiz tarafından duyurularak munzam ücretle üç saat fazla mesai yapmaları bildirilmiştir. Maalesef bazı fırıncıların bu üç saatlik munzam ücreti verdikleri teessürle görülmektedir. Hakkı olan ücreti ödenmiyen işçiler de işyerini terke mecbur kalmaktadırlar. Yıllardanberi işçi sırtından geçinmeği adet edilen bazı işverenler ise munzam ücretsiz çalışmıyanları dışarı atmaktadırlar. Üç gündür Cemiyetimize beş yüz işçinin müracaati vaki olmuştur. Vaziyetin ıslahı için Bölge Çalışma Müdrülüğü haberdar edilmiştir. Müfettişler fırınlarda şiddetli teftişler yaptığı halde bu kabil işverenler fazla mesai ödememekte hâlâ ısrar etmektedirler.

Bugün halâ 18 - 20 saat işçi çalıştıran fırın sahipleri vardır.

Çalışma Bakanımız Sayın Sirerin büyük emekler sarfı ile tahakkuk ettirdiği bu kararı fırıncılara bozdurtmayacağız esasen 1947 dede böyle bir teklifle tahakkuk yolunda olan bugünkü kararı bozabilmişlerdi.»

HAFTANIN Çeşitli haberleri

GÖZLERİ RONTGENE BENZİYEN GENÇ

Gözleri sayesinde petrol, su ve altın stoklarının nerelerde saklı olduklarını bulabilen genç Güney Afrikalı Pieter Van Jaarweld Birleşik Amerikada bir petrol kaynağını bulduktan sonra Güney Afrikaya dönmüştür. Gazetecilere beyanatta bulunan bu Güney Afrikalı «Petrol su ve altını, gecelerin ay ışıklarını gördüğüm gibi görmekteyim» demiş fakat sırrını ifşa etmemiştir.

Pieter Birleşik Amerikaya bir petrol kumpanyası hesabına gitmiş, bir petrol damarını gözleri sayesinde bulmuştur. Pieter bulduğu damarın nerede olduğunu söylemiştir. Pieter şimdiye kadar mühim miktarda su damarları, altın madenleri bulmuştur. Bu hassasından dolayı kendisine «Röntgen gözlü genç» ismi verilmiştir.

★

TARSUS'UN SEYİR TECRÜBESİ

Birkaç aydanberi İstinyede esaslı bir revizyon gören Tarsus vapurunun tamiratı bittiğinden 1 Nisanda seyir tecrübesi yapılacak ve 5 Nisanda sefere girecektir. Tarsusa yeniden 62 ikinci ve 150 üçüncü mevki yatak ilâve edilerek yatak mevcudu 462 ye çıkarılmıştır.

DAVALARIMIZ

Fırın işçileri ve fırın işçilerinin çalışma saatleri

Yıllardanberi devam edegelmekte olan fırın işçilerinin çalışma saatleri meselesi, nihayet normal şekline dönmüş bulunmaktadır; 946 senesinde 8 saatlik mesaiye tabi tutulan ve 947 senesinin sonunda gündüz 11 gece 8 saat çalıştırılması emredilen bu inhiraflı çalışma hayatı, son bir kararla aslına rücu etmiş bulunmaktadır.

Fırın mesailerinin bu şekilde değişik bir nizama tabi tutmak, doğrudan doğruya işin mahiyetinden doğmakta, ve bu suretle geçirilen tecrübelerden faydalanarak fırın işçilerinin bünyesine en uygun çalışma saatinin tesbitine imkân verilmiş bulunmaktadır. Ancak 8 saatlik mesainin tatbik cihetindeki tereddütler ilk hamlede zihinleri pek fazla kurcalamış hattâ işverenlerden bazıları bu hususta pek bedbin bir hava da yaratmak istemişlerdi.

Bütün bunlara rağmen Çalışma Bakanlığının aldığı bu son kararı Çalışma Müdürü İsmail Akçay, işçi işveren dâvasının el ele vererek yürümesi lâzım geldiği hakkındaki müsbet kanaattan hareket ederek, en rasyonel şekilde işe el atmış, gerek işverenleri ve gerekse işçileri toplu olarak dinlemiş, mütekamil bir anlayış içerisinde, fikir teatilerinden sonra çalışan ve çalıştıran ve Devlet ayni noktada birleşerek mutakabet temin etmişlerdir. Esasen Çalışma Bakanlığının faik vasfı, terbiyevî bir gayeden hareket etmesidir, yoksa o da diğer Bakanlıkların yaptıkları gibi, kanun çıkar çıkmaz derhal tatbiki cihetine gidebilirdi. İşte Çalışma Bakanlığının içtimaî bünyemizi göz önünde tutması ve bu konuyu baş prensip yapması neticesi semeresini vermiş, fırıncılar hep birlikte arzu ile iş postalarını tamamlamıya koyulmuşlardır. ki bu durum mütekabil bir anlayışın eseridir.

Ancak biz fırın işçilerinin 8 saatlik mesaiye intibakının, fırın işçisi davasını yalnız başına halledebileceğine kani bulunmamaktayız.

Bu gün fırın işçisi diye, yüzde yüz bir işçi sınıfı mevcut olmayıp, köyünden gelmiş yarı toprağına bağlı bir fırın işçisi tipi mevcut bulunmaktadır. Hasadın iyi veya fena gitmesi İstanbul'daki fırın işçisi sayısını azaltıp çoğaltan başlıca amili teşkil etmektedir. Bugün İstanbul'daki bütün fırıncılar 8 saat üzerine postalarını tamamlasalar bile, Köylerden gelen, fırınlarda çalışan hemşerileri yine büyük bir kütle teşkil edeceklerdir. Esasen köylerden Şehirlere vaki olan, mevsimlik iş bulma muhaceretleri bu gün içtimai bir yara haline gelmiş bulunmaktadır.

Emek piyasasında bu suretle sayini arzedenlerin çoğalması işçi ücretlerinin düşmesini ihtaç etmekte netice olarak kalifiye şehir işçisi bundan çok fazla mutazarrır bulunmaktadır.

Bunun için yapılacak en rasyonel hareket köylerden şehirlere muhaceretleri durduracak tedbirleri almak suretile köylüyü toprağına bağlamak olacaktır.

Bu gün fırın işçisi davasının halli de, fırın işçileri cemiyetinin ele aldığı kalifeye daimi fıfın işçisi yetiştirmek ve fırınlarda ancak daimi işçi sıfatına haiz şahısların çalışmasını sağlamaktır. Yalnız bu tedbirde ihtiyaca kifayet edecek derecede tatminkâr olmayacaktır. Asıl mesele şehirle köy arasındaki Sosyal münasebetleri iyice tanzim etmek, cemiyetin esas yapısını teşkil eden köylüyü, ihtiyacı nisbetinde toprağa kavuşturmak, mahsülâtını tabiat kuvvetlerinin yaptığı zararlara karşı Zirai Sigorta yolu ile garanti etmektedir. Bu şekilde plânlı bir sosyal ekonomi tatbik edildiği takdirde, sınai merkezlerindeki işçinin hayat standardı yükseleceği gibi köylünün de büyük şehirlere akını önlenecek, netice olarakta Millî servetin rantabilitesi yükselmiş olacaktır.

İhsan İLHAN

İşçi arkadaş sendikaya üye ol

Sivastopol Fedaileri

nim. adım genç Hasandır. Her halde tanıyacaksın. Buraya vazifeyle geldim.

Ruslara kendimi Türk ordusundan kaçmış biri olarak tanıttım ve bizimkilerle dövüşmek istediğimi söyledim. Ben vazifemde muvaffak olursam harbi kazanacağız. Kumandan böyle söyledi. Fakat, bu herifler inanırlar mı . Onları ikna etmek lâzım. İmtihan edin dedim. Bana bir Türk esiri yakala getir dediler. Seni getirdim. Şimdi sana da iş düştü. Dişlerini biraz daha sıkacaksın. Bu heriflere ikimiz birden ders vereceğiz. Sana edilenlerin acısı elbette çıkacak. Mustafa çavuş kardeşim vatan böyle istiyor. Canımız da zaten vatan için değilmidir? Öyle olmasaydı harbe gönüllü olarak gelirmiydik. Analarımız karılarımız bizi ölürseniz şehit dönersiniz gazi olacaksınız diye göndermediler mi?

Bu sözlerden sonra Mustafa çavuş ağlıyordu. Bu ağlayışta vazifesinde muvaffak olmuş bir askerin sevinç alâmeti vardı. Demir parmaklıklar arasından öpüşerek ayrıldılar. Mustafa çavuş Hasanın arkasından sesleniyorud:

— Hasan, benim için hiç merak etme. Eğer öldürürlerse intikamımı alacak sen varsın. Bunun için gözüm arkada gitmiyeceğim. Yalnız sana yalvarırım bu kuruğu tenekelilerden intikamımı muhakkak al......

Genç Hasan kimseye görünmeden yukarı çıktı. Nöbetçi merdiven başında halâ horluyordu. Odasına çekildi. Ve yatağına uzandı. Şimdi gönül ferahlığı içerisindeydi. İçi içine sığmıyordu. Ruslara oynıyacağı oyunun plânlarını düşünmeğe başladı.

(Devamı var)

Kongreye davet

İst. Tekstil Sanayii İşçileri Sendikası Yedikule şubesi Başkanlığından:

Şubemizin 26. 3. 950 Pazar günü saat 9.30 da Kazlı Çeşme Demirhane Cad. No. 126 daki lokalinde yıllık genel kurul toplantısı yapılacağından teşrifiniz rica olunur.

GÜNDEM:

1 — Çalışma raporunun okunması.

2 — Hesap roporunun okunması.
ve yönetim kurulunun ibrası

3— Yönetim kurulu ve delege seçimi.

4 — Dilekler.

HÜRBİLEK
HAFTALIK GAZETE
Sahibi: İstanbul İşçi Sendikaları Birliği
Yazı işlerini fiilen idare eden
Seyfettin Demirsoy
o:o
Basıldığı yer
ALİŞAN DOBRA MATBAASI
Telefon : 25489